
Nekateri koncepti v vzgoji in izobraževanju

Darko Štrajn in Eva Klemenčič

Letošnja zadnjo tematsko številko posvečamo konceptom v vzgoji in izobraževanju, zato nosi tak naslov. Uredništvo je k sodelovanju povabilo tri nosilce konceptualnih blokov, ki so predlagali ostale avtorje člankov v konceptualnem bloku.

Urednik prvega sklopa, ki govori o konceptu znanja, je Janez Justin. V svojem članku *Kurikulum in znanje – poglavje iz uporabne epistemologije* se osredotoča na izogibanje vprašanja o epistemični vsebini mnogih teorij šolskega izobraževanja, tj. vprašanja o šolskem znanju, njegovi naravi in zgradbi. Izpostavi dve obliki tovrstne teoretske redukcije: pedagoško in psihološko razsežnost tega vprašanja. Kot odgovor na omenjeno zagato predstavi kategorialno matriko, ki lahko služi kot orodje za analizo zgradbe šolskega znanja. Razprave o nacionalnih šolskih kurikulumih in razcepu, ki se je pojavil v epistemoloških teorijah, so tudi vzvod razmišljanja o *realističnih teorijah znanja*, ki ga v članku predstavi Eva Klemenčič. Članek prikazuje podobnosti in razlike med različnimi realizmi in realističnimi teorijami znanja, pri čemer podrobno predstavi značilnosti predvsem sodobnih realističnih teorij.

Oba članka družita natančna analiza epistemične vsebine.

Družbena reprodukcija je drugi konceptualni sklop, katerega urednik je Darko Štrajn. Slednji v svojem članku *Bourdieu in njegovi koncepti* pravzaprav argumentira izjemno obširen Bourdiejev opus (mnogoterih konceptov), ki, bodisi v neposrednih interpretacijah Bourdieuja bodisi v aplikacijah njegovih pojmov na različnih področjih, kaže na produktivnost izvirnih Bourdiejevih formulacij. Članek je namenjen temu, da koncepte šolstva kot reproduksijskega družbenega mehanizma bolje razumemo, če dojamemo širši kontekst Bourdiejeve teorije. Dober primer družbene reprodukcije v širši družbi se zdi moralna vzgoja. O tem v svojem članku *Moralna vzgoja: reprodukcija, transmisija in raz-*

jasnjevanje vrednot piše Marjan Šimenc. Članek z analizo Shaverjeve teorije moralne vzgoje pokaže, kako opozicija med reprodukcijo vrednot in svobodno izbiro vrednot ne zadošča ne za razumevanje razvoja moralne vzgoje ne za konceptualizacijo sodobnega odnosa med družbeno reprodukcijo in svobodo posameznika. Zaradi dostojanstva posameznika vrednot ni mogoče preprosto vsiljevati. Danes vse bolj pogosto kot vrednoto izpostavljamo tudi patriotizem. Mitja Sardoč v članku *Kako misliti patriotizem* opozori, da je odnos do patriotizma vse prej kot preprost ali enoznačen, saj velja za enega najbolj protislovnih konceptov v politični in edukacijski teoriji nasploh. Prispevek obravnava različne probleme, s katerimi se soočajo tako zagovorniki kot tudi kritiki patriotizma.

Članke tega konceptualnega sklopa družijo analiza številnih (sub)konceptov, in sicer znotraj prevladujočega in kompleksnega koncepta družbene reprodukcije.

Valerija Vendramin je urednica konceptualnega sklopa, ki govori o feminizmu. V svojem članku *Postfeminizem: nova doba, stare težave (in kaj to pomeni za vzgojo in izobraževanje)* predstavi pogled na nekaj modalitet postfeminizma. Pokaže, da je retorika enakih možnosti na polju vzgoje in izobraževanja kar dobro utrjena, in sicer preko zelo zreduciranega pogleda na to, kaj naj bi spol v izobraževanju sploh pomenil. Postfeministični diskurz promovira idejo, da so dekleta prehitela fante/moške, tudi zato, ker je šel feminizem predaleč. Pogosto je njihov uspeh interpretiran, kot da gre na račun fantov/moških, kar je v duhu moralne panike videno kot deviantno in ogrožujoče. *Zaklinjanje feminizma s »post«: realitetni učinki praznega označevalca*, članek, katerega avtorica je Renata Šribar, izpostavi izhodiščni postulat članka (in konceptualnega sklopa), da prazni označevalec post v označevalni navezi s feminizmom botruje raznolikosti opredelitev in interpretacij postfeminizma in z njim indeksiranih družbeno-kulturnih pojavov.

Konceptualni sklop problematizira tako s samim terminom postfeminizma kot z njegovo aplikacijo.

Tudi v tej številki objavljamo dve knjižni recenziji.

Zagotovo zgoraj zapisani niso edini koncepti, ki jim bomo v reviji v prihodnje posvetili prostor. Vendarle je mogoče reči, da smo predstavili koncepte, ki pričajo o kompleksnosti pojava tako vsakega posameznega koncepta oziroma različnih dimenzij istega koncepta, zagotovo pa tudi o kompleksnosti medsebojno povezanih konceptih. In kaj je skupni »referent« izpostavljenih konceptov? Zagotovo polje vzgoje in izobraževanja, problematizirano s perspektive znanja, družbene reprodukcije in (post)feminizma.